

**Дніпровський державний технічний університет
Соціологічна лабораторія кафедри соціології**

НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРАЦІВНИКИ ЩОДО ЯКОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УНІВЕРСИТЕТІ

РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ

АНАЛІТИЧНИЙ ЗВІТ ТА ІНФОГРАФІКА

**Кам'янське
2021**

МЕТОДОЛОГІЯ ОПИТУВАННЯ

Метод дослідження – анонімне електронне анкетування за спеціально розробленим інструментарієм, розміщеним на офіційному web-сайті Дніпровського державного технічного університету за адресою <http://pzs.dstu.dp.ua/poll/index.html>.

Цільова аудиторія – науково-педагогічні працівники Дніпровського державного технічного університету.

Мета дослідження – вивчення думок і поглядів науково-педагогічних працівників Дніпровського державного технічного університету стосовно якості освітнього процесу в ДДТУ.

Задачі дослідження:

- визначити, які проблеми якості освітнього процесу в університеті потребують першочергового вирішення у відповідності до міжнародних стандартів якості освіти;
- виявити, чи достатньо інформації щодо заходів забезпечення рівня якості освіти у ЗВО, що розміщені на сайті ДДТУ;
- дізнатися думку науково-педагогічних працівників щодо необхідності простого доступу здобувачам вищої освіти до перегляду своїх результатів навчання та критеріїв оцінювання за дисциплінами спеціальності;
- визначити, які труднощі, на думку науково-педагогічних працівників, виникають у здобувачів освіти в ході виконання самостійної роботи.

Основні етапи дослідження включали:

- розробку анкети та супровідного інструментарію,
- розробку вибірки;
- проведення опитування науково-педагогічних працівників ДДТУ;
- контроль якості виконаної роботи, введення та перевірку даних на логічні помилки;
- підготовку остаточного масиву даних, таблиць розподілів та аналітичного звіту.

Вибіркова сукупність. У дослідженні взяли участь науково-педагогічні працівники у кількості 93 особи, що з 95 відсотковою ймовірністю забезпечує помилку репрезентації у 5 %. Використана випадкова вибірка.

1. ПРОБЛЕМИ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УНІВЕРСИТЕТІ

Пріоритетна роль у забезпеченні належної якості освіти та її оцінці покладається на навчальний заклад. Саме тому треба звернути увагу на проблеми якості освітнього процесу, які потребують першочергового вирішення. Вивчення таких проблем соціологічними методами дозволить швидше на них реагувати та їх вирішувати.

При відповіді на питання «Які, на Вашу думку, проблеми якості освітнього процесу в університеті потребують першочергового вирішення у відповідності до міжнародних стандартів якості освіти?» найбільша кількість респондентів вказала на таку проблему, як стан та оснащення навчальних аудиторій (19,9%). Це вказує на те, що якість освіти – не лише результат, це – процес, який повинен відбуватися в сучасних комфортних умовах для всіх суб'єктів вищої освіти, від здобувача до працівника університету. Серед інших, не менш актуальних проблем, що стосуються якості освітнього процесу у ДДТУ, було обрано такі варіанти, як можливість професійного росту викладача (15%), можливість міжнародної, міжуніверситетської мобільності (13,6%), врахування в освітньому процесі запитів усіх груп стейкхолдерів (11,8%), залучення молодих фахівців (9,4%), можливості впроваджувати свої наукові розробки (8,7%). Це вказує на те, що представники науково-педагогічного складу розуміють необхідність першочергового вирішення саме тих питань, які є актуальними не тільки для ДДТУ, а для всієї системи вищої освіти в цілому.

Останні позиції в загальному рейтингу цього питання стосуються таких проблем, як забезпечення навчально-методичною літературою та можливістю оперативного тиражування навчальних матеріалів для занять (по 2,4%), планування розкладу (2,1%), налагодження комунікацій між структурними підрозділами університету та система діагностики та оцінки знань студентів (по 3,1%). І хоча про наявність цих проблем зазначає невелика кількість респондентів, їх вирішення надасть імпульс для впровадження більш вагомих показників якості вищої освіти. Інфографіка наведена у табл. 1. і на рис.1.

Табл. 1– Розподіл відповідей респондентів на питання «Які, на Вашу думку, проблеми якості освітнього процесу в Університеті потребують першочергового вирішення у відповідності до міжнародних стандартів якості освіти?»

<i>№ n/n</i>	<i>Варіанти відповідей</i>	<i>%</i>	<i>Ранг</i>
1.	Стан та оснащення навчальних аудиторій	19,9	1
2.	Можливості професійного росту як викладача	15	2
3.	Можливості міжнародної, міжуніверситетської мобільності	13,6	3
4.	Врахування в освітньому процесі запитів усіх груп стейкхолдерів	11,8	4
5.	Залучення молодих фахівців	9,4	5

6.	Можливості впроваджувати свої наукові розробки	8,7	6
7.	Можливості підвищення кваліфікації	8,4	7
8.	Налагодження комунікацій між структурними підрозділами університету	3,1	8
9.	Система діагностики та оцінки знань студентів	3,1	
10.	Можливість оперативного тиражування навчальних матеріалів для занять	2,4	9
11.	Забезпечення навчально-методичною літературою	2,4	
12.	Планування розкладу	2,1	10

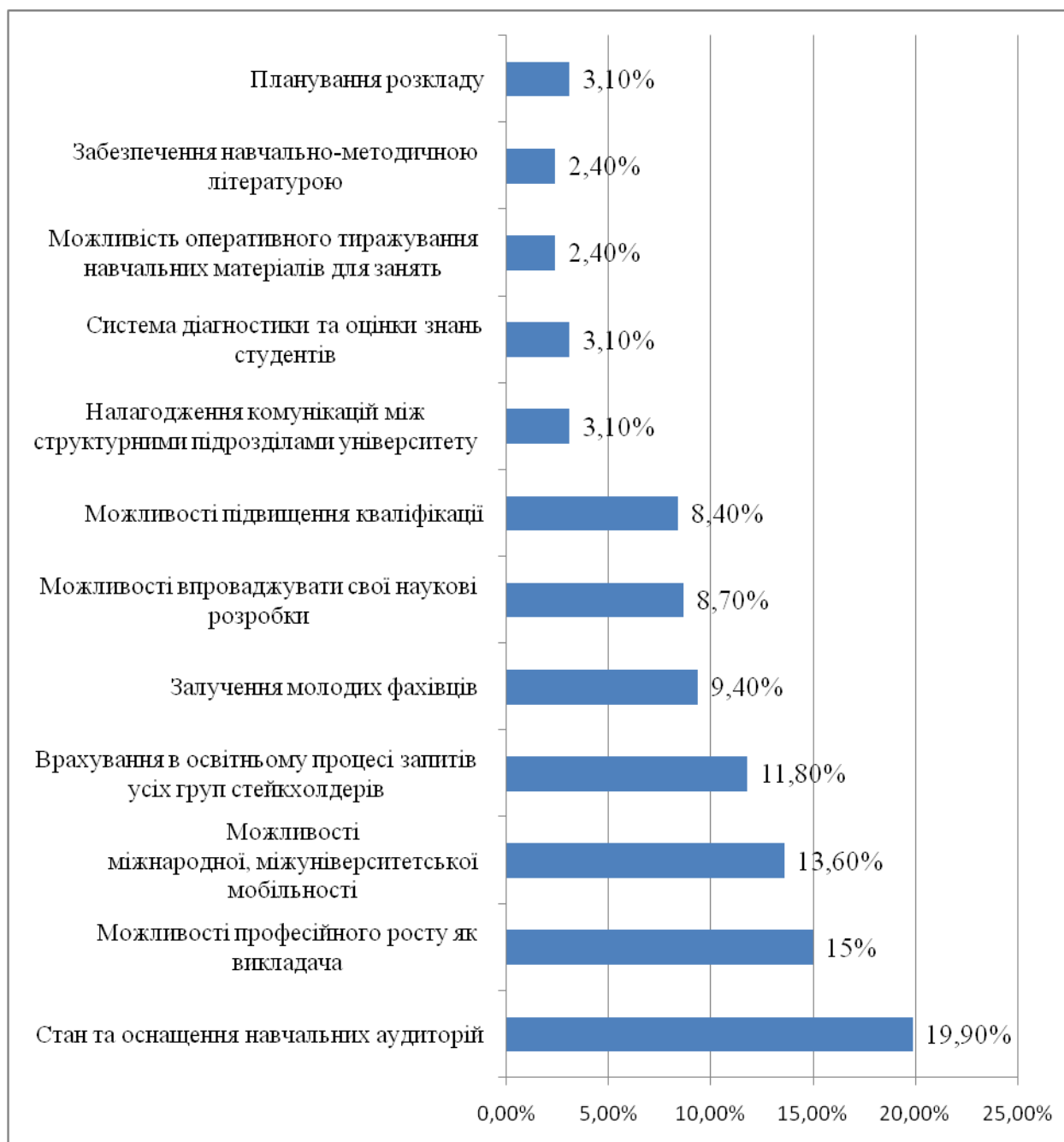

Рис. 2 – Розподіл відповідей на питання «Які, на Вашу думку, проблеми якості освітнього процесу в Університеті потребують першочергового вирішення у відповідності до міжнародних стандартів якості освіти?»

2. ДОСТАТНІСТЬ ІНФОРМАЦІЇ ЩОДО ЗАХОДІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ У ЗВО НА САЙТІ ДДТУ

На сайті ДДТУ розміщується найнеобхідніша різноманітна інформація для суб'єктів освітнього процесу (абітурієнтів, здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних працівників тощо). Аналізуючи отримані результати анкетування, для більшості науково-педагогічних працівників інформації щодо заходів забезпечення рівня якості освіти у ЗВО, що розміщені на сайті ДДТУ достатньо (62,4%). Це свідчить про те, що сайт університету, в цілому, містить достатню кількість інформації, зокрема з питань забезпечення якості освітнього процесу. Для 28% респондентів інформації достатньо частково.

Але серед науково-педагогічних працівників, які взяли участь в анкетуванні є і такі, кому інформації не вистачає (7,5%), а 2,2% не змогли відповісти на це питання, що вказує на необхідність постійного вдосконалення сайту щодо наявності інформації з питань забезпечення рівня якості освіти у ЗВО. Інфографіка наведена у табл. 2. і на рис. 2.

Табл. 2 – Розподіл відповідей респондентів на питання «Чи вважаєте Ви достатньою інформацію щодо заходів забезпечення рівня якості освіти у ЗВО, що розміщені на сайті ДДТУ?»

№	Варіанти відповідей	%	Ранг
1.	Так, безперечно інформації достатньо	62,4	1
2.	Частково	28	2
3.	Не вистачає	7,5	3
4.	Не можу відповісти	2,2	4

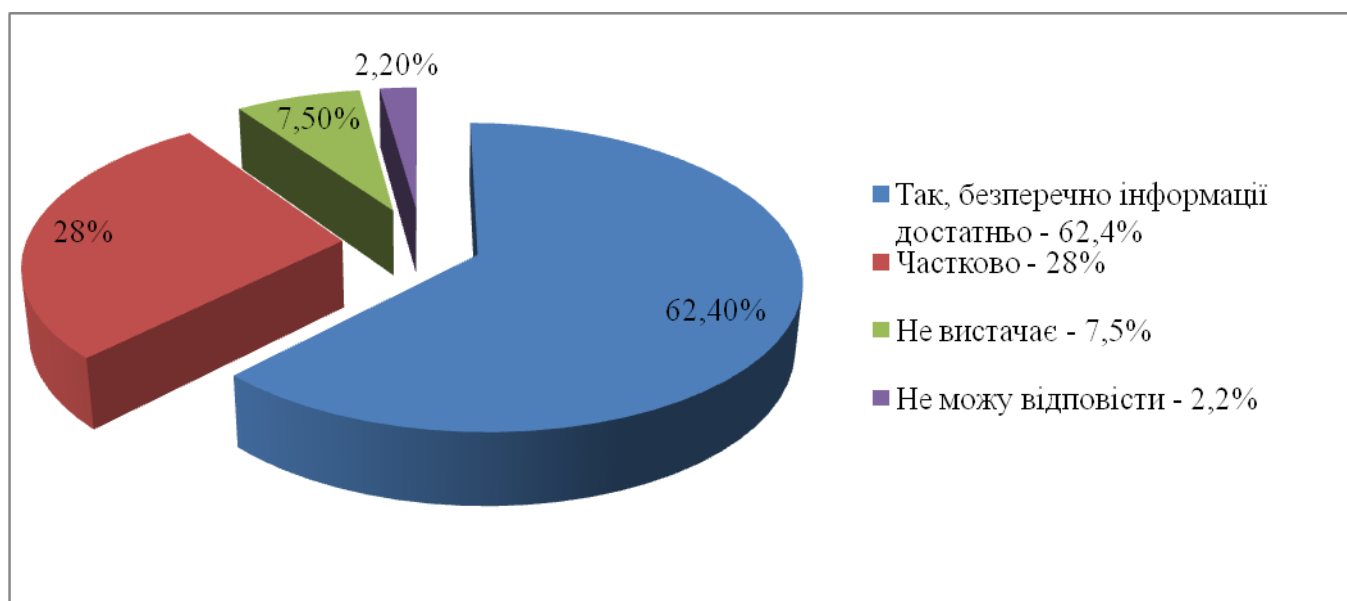

Рис. 2 – Розподіл відповідей на питання «Чи вважаєте Ви достатньою інформацію щодо заходів забезпечення рівня якості освіти у ЗВО, що розміщені на сайті ДДТУ?»

3. НАЯВНІСТЬ ДОСТУПУ ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДО ПЕРЕГЛЯДУ СВОЇХ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ТА КРИТЕРІЇВ ОЦІНЮВАННЯ

Аналізуючи питання доступу здобувачами вищої освіти до перегляду своїх результатів навчання та критеріїв оцінювання за дисциплінами спеціальності, більшість представників науково-педагогічного складу, які взяли участь в опитуванні відповіли ствердно (60%). Частково згодні з цим твердженням – 31,6% респондентів. І тільки 5,3% представників науково-педагогічного складу не згодні з тим, що здобувач вищої освіти має доступ до перегляду своїх результатів навчання та критеріїв оцінювання.

В цілому, більшість респондентів згодні з наявністю зрозумілого та простого доступу до перегляду здобувачами вищої освіти своїх результатів навчання та критеріїв оцінювання. Інфографіка наведена у табл. 3. і на рис. 3.

Табл. 3 – Розподіл відповідей респондентів на питання «На Вашу думку, чи має здобувач освіти зрозумілий і простий доступ до перегляду своїх результатів навчання та критеріїв оцінювання за дисциплінами спеціальності?»

№	Варіанти відповідей	%	Ранг
1.	Так	60	1
2.	Частково	31,6	2
3.	Ні	5,3	3
4.	Не можу відповісти	3,2	4

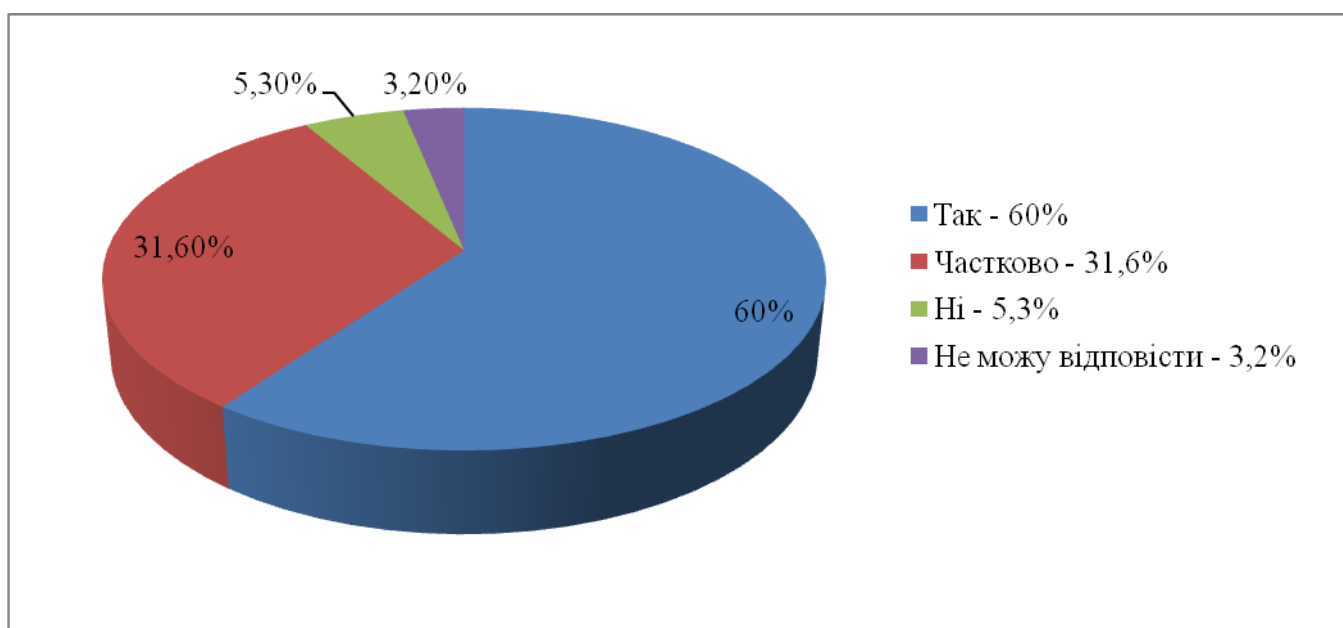

Рис. 3 – Розподіл відповідей на питання «На Вашу думку, чи має здобувач освіти зрозумілий і простий доступ до перегляду своїх результатів навчання та критеріїв оцінювання за дисциплінами спеціальності?»

4. ТРУДНОЩІ, ЩО ПОВ'ЯЗАНІ З ВИКОНАННЯМ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ

Найбільш чуттєвою рисою сучасного підходу до вирішення актуальних проблем підвищення якості вищої освіти є формування у студентів повноцінної навчально-пізнавальної діяльності: студент перш за все повинен навчитися вчитися самостійно. Разом з тим, самостійна робота студентів – один з найбільш складних моментів організації навчального процесу у ЗВО. Тому потребує ретельного вивчення.

Аналіз результатів показав, що серед труднощів, які виникають у здобувачів вищої освіти в ході виконання самостійної роботи, на думку респондентів є відсутність вміння працювати самостійно 22%. Саме це є метою самостійної роботи і саме такі труднощі виникають у здобувачів. Серед інших труднощів були визначені такі, як невміння рівномірно розподіляти своє навантаження протягом семестру (13,6%), відсутність пізнавального інтересу (11,4%), часта потреба в допомозі викладача (8,8%), відсутність вміння пов'язувати теоретичні знання з практикою (7,3%), замала кількість консультаційних годин (7,3%) тощо. Інфографіка наведена у табл. 4. і на рис. 4.

Табл. 4 – Розподіл відповідей респондентів на питання «Які труднощі, на Вашу думку, виникають у студентів в ході виконання самостійної роботи?»

№	Варіанти відповідей	%	Ранг
1.	Відсутнє вміння працювати самостійно	22	1
2.	Невміння рівномірно розподіляти своє навантаження протягом семестру	13,6	2
3.	Відсутність пізнавального інтересу	11,4	3
4.	Нерозуміння здобувачами найближчих і кінцевих цілей навчання	8,8	4
5.	Часто потрібна допомога викладача	8,8	
6.	Відсутнє вміння пов'язувати теоретичні знання з практикою	7,3	5
7.	Замала кількість консультаційних годин	7,3	
8.	Навчальне перевантаження здобувачів, пов'язане з кількістю навчального матеріалу, який виноситься на самостійне вивчення	5,9	6
9.	Складності у виділенні головного у матеріалі, що досліджується	4	7
10.	Нерозуміння теоретичної і практичної значущості засвоєних знань	3,7	8
11.	Дефіцит часу на самостійну роботу	3,7	
12.	Обмежена кількість необхідної літератури	1,5	9
13.	Великий обсяг завдань не співвідноситься з бюджетом часу	1,5	

	здобувача		
14.	Завдання мають не чіткі вказівки щодо алгоритму їх виконання	0,7	10

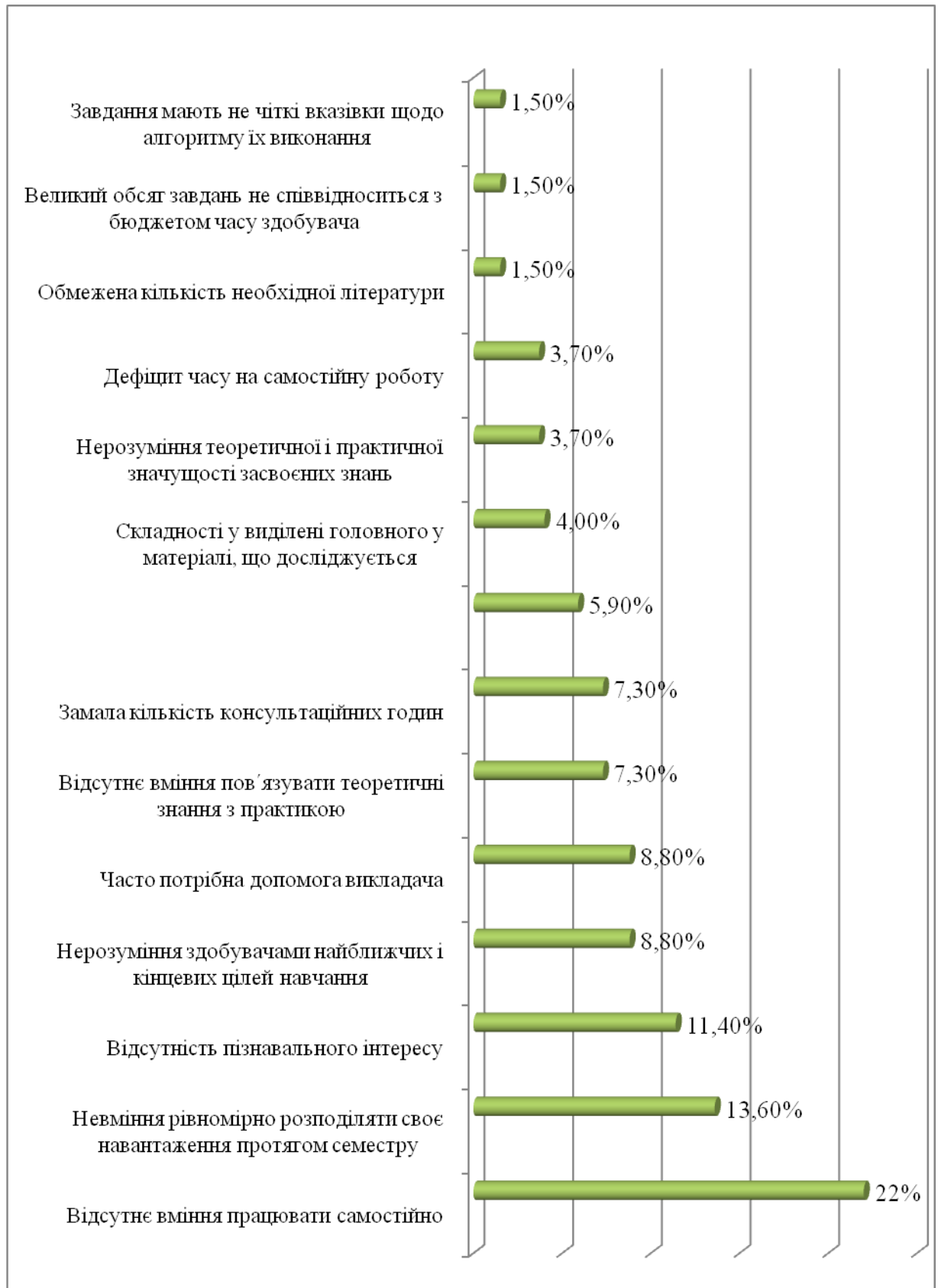

Рис. 4 – Розподіл відповідей на питання «Які труднощі, на Вашу думку, виникають у студентів в ході виконання самостійної роботи?»

5. ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Входження України в загальноєвропейський освітній простір є надзвичайно важливим для подальшого розвитку нашої країни. Цей процес є серйозним кроком уперед у підвищенні якості освіти. Усі нововведення мають на меті запровадження європейських стандартів освіти, ми робимо спробу наблизитися до загальноєвропейського освітнього рівня. Це має досягатися і якістю знань, і запровадженням інноваційних технологій, і, без сумніву, всією системою організації навчального процесу.

Прогресивні погляди сучасних керівників ВЗО сприяють пошуку ефективних засобів удосконалення якості освітніх послуг. Це свідчить про їхнє розуміння актуальності проблеми якості вищої освіти, як однієї із центральних у сучасній освітній політиці й науці.

Інтерпретація поняття «якість освіти» є складною з огляду на її багатозначність та міждисциплінарність. На нашу думку, доцільним є тлумачення поняття «якість освіти» як інтегральної характеристики освітнього процесу та його результатів, що виражає ступінь їх відповідності очікуванням всіх суб'єктів освітнього процесу.

Українські вчені, пропонують розглядати якість освіти як органічне поєднання внутрішньої та зовнішньої якості (рис. 5). В основу такого подання якості освіти покладено системний підхід до визначення якості, методів її вимірювання, оцінювання та управління.

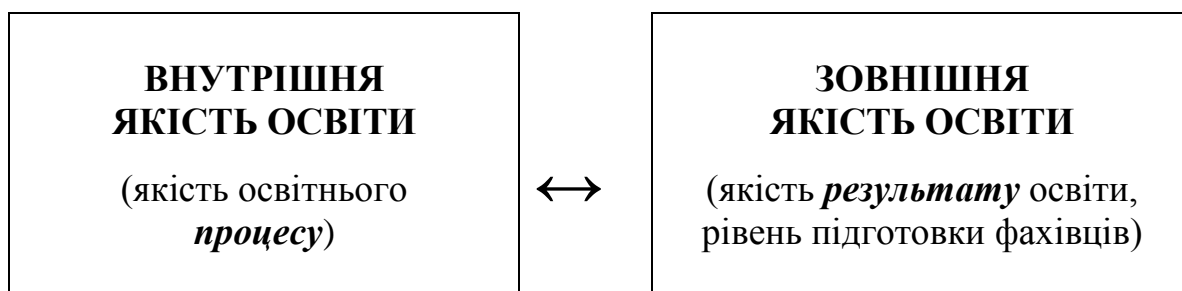

Рис. 5 – Структурна модель якості вищої освіти

Внутрішня якість освіти (якість освітнього процесу) – це якість технології освіти, контролю освітнього процесу, якість мотивації суб'єктів освітнього процесу до праці, зокрема, професорсько-викладацького складу на ефективність науково-педагогічної роботи та якість ставлення студентів до навчання, інтенсивність освітнього процесу, управління освітою тощо.

Зовнішня якість освіти (якість результату освіти) – це підсумковий результат отримання освіти, рівень знань та компетентностей випускника,

сформовані особистісні та професійні його якості, які відображають здатність здійснювати професійну діяльність відповідно до вимог суспільства, сприятимуть адаптації на ринку праці, визначатимуть готовність і здатність до самоосвіти.

В даному дослідженні, інтерес був зорієнтований не стільки на результат освітньої діяльності, скільки на фактори, що сприяють формуванню цього результату. Тобто мова йде про сукупність показників, що характеризують різні аспекти освітньої діяльності закладу освіти (зміст освіти, форми і методи навчання, матеріально-технічна база, кадровий склад і т. ін.), які забезпечують формування відповідних компетенцій.

Вивчення думок і поглядів науково-педагогічних працівників Дніпровського державного технічного університету стосовно якості освітнього процесу в ДДТУ сприяє більш глибокому розумінню проблем, пов'язаних з якістю освіти. Вивчення таких проблем соціологічними методами дозволить швидше на них реагувати таконструктивно їх вирішувати.

Отже, виходячи з мети та основних завдань, в процесі дослідження були отримані такі результати:

- серед актуальних проблем, які стосуються якості освітнього процесу та потребують першочергового вирішення у ДДТУ, науково-педагогічні працівники виокремили такі, як стан та оснащення навчальних аудиторій, можливість професійного росту викладача, можливість міжнародної, міжуніверситетської мобільності, врахування в освітньому процесі запитів усіх груп стейкхолдерів тощо;

- для більшості науково-педагогічних працівників інформації щодо заходів забезпечення рівня якості освіти у ЗВО, що розміщені на сайті ДДТУ є достатньою;

- більшість представників науково-педагогічного складу згодні з тим, що здобувач вищої освіти має зрозумілий і простий доступ до перегляду своїх результатів навчання та критеріїв оцінювання за дисциплінами спеціальності;

- на думку представників науково-педагогічного складу, серед труднощів, які виникають у здобувачів вищої освіти в ході виконання самостійної роботи були визначені такі, як відсутність вміння працювати самостійно, невміння рівномірно розподіляти своє навантаження протягом семестру, відсутність пізнавального інтересу, часта потреба в допомозі викладача, відсутність вміння пов'язувати теоретичні знання з практикою, замала кількість консультаційних годин тощо.

Все вищесказане актуалізує питання управління якістю освіти в ДДТУ. Перш за все, мова йде про управління внутрішньою якістю освіти. Отже, пріоритетна роль у забезпеченні належної якості освіти та її оцінці покладається на навчальний заклад, який повинен формувати власну систему управління якістю освіти. Все це неможливе без сучасної, комплексної системи оцінки як якості освіти в цілому, так і всіх її складових. Надалі рекомендовано вивчення як внутрішньої так і зовнішньої складових якості освіти, враховуючи погляди та думки всіх суб'єктів освіти.